

Томаш Ћоровић, ШАВНИК ИЗ ЗАБОРАВА, Самостално издање,
Шавник, Београд, 2007. године, 221 стр.

Недавно је из штампе изашла, а пријатно је истаћи, веома озбиљна монографија о Шавнику аутора Томаша Ћоровића, у којој су на минуциозан начин обрађене знаменитости ове вароши. Иако не долази из пера професионалног историчара, ова добро написана монографија вароши, односно области, има заиста вишеструки значај. На првом мјесту она свакоме ко жели да се упозна са историјом овога краја пружа могућност да стекне увид без одређеног предзнања. Оно што је, такође, веома значајно јесте то да ће ова монографија бити од велике користи људима из струке, јер је писана веома пажљиво, па је у њој могуће пронаћи податке који су у стручној литератури остали незапажени.

Уз то историјска расправа господина Ћоровића није написана само са претензијом да представља научну историјску публикацију. Она је добрим дијелом надахнута и књижевним мислима. Аутор проницљиво слика и црте менталитета људи овог краја, очигледно њему добро познатог. У свом раду као да је слиједио Андрићеву мисао да је сваки човјек највише дужан свом завичају. Овом књигом на најљепши испоштовао своју обавезу.

С обзиром на богатство чињеница и коректност обраде теме, до које се дошло значајним интелектуалним истраживачким радом, монографија још продубљеније читаоцу представља Дробњак и истиче његов значај у историји.

У раду се појављује много знаменитих људи, који су својим дјелом исписивали странице историје Дробњака. Ћоровић, очигледно, зна много чињеница из усмене традиције свог племена и занимљиво и литерарно о њима приповиједа. Видљиво је да он веома зналачки користи документа и сазнања и допуњава их са народном традицијом сачуваном у свијести самог народа. Тако смо добили занимљиво штиво и упечатљиву слику живота Шавника од његовог оснивања па до почетка Другог свјетског рата, испричану једноставно, живо и ненаметљиво, разумљиво и приступачно, стилски дотјерано, уз употребу богатог народног говора.

Више је него сликовит приказ страдања младог и школованог Владимира Томића, који онако хришћански због борбе за правду и истину настрада, би претучен и остаде у самици књаза Николе четири године без саслушања и без пресуде. А шта тек рећи о Исаилу Трипковом Томићу,

Дробњаку, љутом књажевом противнику, који је у затвору провео осам година, без суђења. Али и ова књига нас учи да борба за правду и истину није узалудна. Захваљујући и овој књизи, њихове судбине ће бити путоказ за све праводљубљиве људе чији је циљ да свијетла образа оду са овоземаљске позорнице.

Као још један доказ да сјајни интелектуалци, постојани и непоколебљиви људи нијесу имали шта да траже у приватној држави књаза Николе био је обрачун са Милошем Шаулићем, вршиоцем дужности министра правде. Са Господаром је дошао у жесток сукоб због Исаила и Владимира Томића, који су већ годинама чамили без пресуде у затвору, и то је платио главом. Било је то, у суштини, како је лијепо записао аутор ове књиге Томаш Торовић, разрачунавање једног диктатора са слободоумним младим и школованим људима, који су хтјели демократизацију једног полуфеудалног друштва.

Значај овог рада и јесте у томе што говори о времену које као да је било негдје сакривено и замагљено. Аутор је у сваком случају био свјестан да се у овом времену бројних изазова културна баштина пред судом јавности најбоље брани оствареним научним резултатима. Стога је ишао трагом релевантних докумената и створио комплетан и аутентичан рад. За припрему и израду овог рада требало је уложити велики напор. Монографија је резултат вишегодишњег истраживања аутора, па је дуготрајна усредсређеност писца на проблем довела до уједначености у истраживачком методу и непристрасности при просуђивању и тумачењу догађаја. Торовић је проучио сву постојећу литературу, бројне

изворе, консултовао еминентне историчаре. Он није подлегао притиску данашњег времена, већ је своје знање ставио у службу искључиво историјске науке, приређујући монографију на крајње професионалан начин, без кривотворења и фалсифковања својственог времену у коме живимо. Стога је монографија о Шавнику још један доказ да су се Дробњаци у крвавим ратовима с почетка XX вијека борили за стварање, односно обнову заједничке српске државе. Користећи ову монографију читалац ће доћи до бројних нових сазнања. С обзиром на то да рад третира и неке мало познате догађаје и збивања, научна тежина му је самим тим већа. Уз то, текстуално излагање је праћено бројним фотографијама урађеним такође на високо професионалном нивоу. Зато се може констатовати да је, решавајући не баш једноставне методолошке и методске проблеме, аутор проналазио композициона рјешења која одговарају самом садржају и суштини обрађиване тематике.

Илустративни материјал, лијепе и драгоцене фотографије од непроцјенљиве вриједности, веома занимљиви факсимили докумената и литографије познатих аутора, књигу чине веома занимљивом и привлачном за читаоца. О томе колико илустрације обогаћују ово дјело рјечито говори и њихов број: 220 фотографија и 27 факсимила, која ће представљати драгоцен извор за нека каснија многострука истраживања. Оне помажу да се боље освијетле историјски процеси на простору Дробњака и дају нам праву слику тадашњег човјека, борца, откривајући нам његов морал, достојанство, горштакчу љепоту.

Поред предговора и увода, монографија се састоји из 12 поглавља и то:

Варош на три воде и са двије зоре, Настанак вароши Шавник, Занатство и трговина, Развој институција, Становништво и сеобе, Изван завичаја, Политички живот до Првог свјетског рата, У балканским ратовима, У Првом свјетском рату, Подгоричка скупштина и Божићна побуна, Укључивање у токове нове државе (1919-1929). У знаку политичких и друштвених превирања (1929-1941). Монографија садржи попис извора и литературе и снабђена је резимеима на енглеском и руском језику, што заокружује њену успјешно остварену цјеловитост.

За лијеп изглед књиге заслужна је штампарија “Алта Нова” из Земуна, која се побринула да књига буде богато опремљена.

Надамо се да ће монографија о Шавнику бити почетак нове едиције, са што више објављених наслова, који недостају и нама и генерацијама које долазе.

И на самом крају, треба истаћи да је ова научно изузетно утемељена монографија израђена по највишим стандардима историјске науке и представља велики допринос не само историографији већ уопште културној баштини.

Мр Жарко Лековић